

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 11. maí 2015

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um framleiðslu, verðlagningu og sölu á búvörum, 292. mál

SVP – Samtök verslunar og þjónustu vísa til erindis atvinnuveganefndar Alþingis, dags. 6. maí sl., þar sem óskað er umsagnar samtakanna um frumvarp til laga um breytingu á lögum um framleiðslu, verðlagningu og sölu á búvörum, nr. 99/1993, með síðari breytingum (verðsamráð í mjólkuriðnaði), 292. mál.

Í umræddu frumvarpi er lagt til að undanþágur frá samkeppnislögum er varða samráð, samruna og verðtilfærslu í mjólkuriðnaði verði felldar úr lögum um framleiðslu, verðlagningu og sölu á búvörum, nr. 99/1993. SVP hafa kynnt sér fyrirleggjandi frumvarp og vilja samtökin koma á framfæri eftirfarandi athugasemdum.

SVP ítreka að samtökin hafa um langt skeið lagst gegn umræddum undanþágum frá samkeppnislögum og hafa í því skyni m.a. leitað til Samkeppniseftirlitsins og hvatt eftirlitið til að taka það fyrirkomulag til skoðunar. Til viðbótar benda SVP á að Samkeppniseftirlitið hefur látið þessi mál til sín taka og vísa samtökin m.a. til álita eftirlitsins um opinberar samkeppnishömlur í mjólkuriðnaði, nr. 1/2006, og um skaðlega samþjöppun í mjólkuriðnaði og áhrif búvörulaga á samkeppni, nr. 1/2009. Þá hefur Samkeppniseftirlitið fjallað um álitaefni þessu máli tengt í skýrslum sínum um öfluga uppbyggingu – opnun markaða og efling atvinnustarfsemi, nr. 2/2008, samkeppnin eftir hrun, nr. 2/2011, og markaðsrannsóknir Samkeppniseftirlitsins, nr. 2/2012. Til viðbótar hefur Samkeppniseftirlitið komið á framfæri ábendingum til landbúnaðarráðuneytis, áður sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneyti og nú atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti, um ágalla á núverandi kerfi og með hvaða hætti væri hægt að bæta þar úr með samkeppni á markaði með landbúnaðarvörur að leiðarljósi.

Þá vísast hér einnig til sektar sem Samkeppniseftirlitið lagði í september á síðasta ári á Mjólkursamsöluna fyrir misnotkun á markaðsráðandi stöðu. Þess ber þó að áfrýjunarnefnd samkeppnismála hefur lagt fyrir Samkeppniseftirlitið að rannsaka nánar verðlagningu Mjólkursamsöluna á hrámjólk til annars vegar tengdra fyrirtækja og hins vegar keppinauta Mjólkursamsölu samstæðunnar þar sem fyrirtækið lét, við meðferð málsins fyrir Samkeppniseftirlitinu, undir höfuð leggjast að upplýsa eftirlitið um samninga sem málið kann að varða og gerðir voru við aðra aðila í mjólkuriðnaði.

SVP benda á að innlendir markaður með mjólkurvörur er á margan hátt sérstakur þar sem innlendri eftirspurn er að mestu leyti annað með innlendri framleiðslu. Líkt og með aðrar landbúnaðarvörur þá er innflutningur á mjólkurvörum takmarkaður verulega með innflutningskvótum sem dregur verulega úr fjárhagslegri hagkvæmni á innflutningi á umræddum vörum. Varðandi umræddar innflutningstakmarkanir þá virðist skipta engu máli þótt skortur sé á tilteknum mjólkurvörum enda virðast innflutningstakmarkanir ganga framur eftirspurn á markaði. Til viðbótar er svo viðhaldið innflutningsbanni á tilteknum mjólkurvörum

sem takmarkar um leið framboð á tilteknum mjólkurvörum á innanlandsmarkaði. Nægir hér að nefna bann við innflutningi og sölu á vörum sem unnar eru úr ógerilsneyddri mjólk en eftir sem áður er ferðamönnum þó heimilt að flytja inn til eigin nota umræddar mjólkurvörur, sbr. f-liður 3. gr. reglugerðar um varnir gegn því að dýrasjúkdómar og sýktar afurðir berist til landsins, nr. 448/2012, þótt verslun sé óheimilaður slíkur innflutningur.

Það er því engum vafa undirorpið að þær innflutningstakmarkanir sem innlend stjórnvöld hafa komið á, til hagsbóta fyrir innlenda framleiðendur, hefur haft verulega skaðleg áhrif fyrir neytendur og um leið samkeppni á umræddum markaði enda mætir slík einokun engri samkeppni frá innfluttum vörum.

Til viðbótar við framangreindar takmarkanir á innflutningi á mjólkurvörum, innlendum mjólkurframleiðendum til hagsbóta, þá er hinn innlendi markaður með mjólkurvörur því marki brendur að þar hefur átt sér stað veruleg samþjöppun sem hefur um leið innleitt skaðlega fákeppni á þeim markaði. Í álitinu nr. 1/2009, um skaðlega samþjöppun í mjólkuriðnaði og áhrif búvörulaga á samkeppni, bendir Samkeppniseftirlitið reyndar á að mikil samþjöppun hefur átt sér stað á umræddum markaði á undanförunum árum án þess að samkeppnisyfirlit hafi getað gripið til íhlutunar vegna röskunar á samkeppni. Í álitinu bendir Samkeppniseftirlitið á að ástæða þessa er m.a. sú að búvörulögum hafi verið breytt árið 2004 með lögum nr. 85/2004. Bendir eftirlitið á að með umræddri breytingu var afurðarstöðvum veitt skýr heimild til að viðhafa samkeppnishamlandi samráð sem ella teldist *mjög alvarlegt brot* á samkeppnislögum og heimild til samkeppnishamlandi samruna. Þá segir í álitinu að löggjafinn hefur þannig veitt afurðarstöðvum heimild til þess að grípa til aðgerða sem raska með *alvarlegum hætti* samkeppni og *skaða hagsmuni neytenda og bænda og itrekuð tilmæli samkeppnisyfirvalda um að efla samkeppni á þessu sviði virt að vettugi*. Telur eftirlitið að umrædd lagabreyting hafi valdið verulegum skaða fyrir hagsmuni neytendur og bænda. Sú lagabreyting sem hér er vísað til eru þau ákvæði sem lagt er til í fyrirliðgjandi frumvarpi að verði felld brott.

SVÞ tekur undir fyrirliðgjandi mat Samkeppniseftirlitsins á skaðlegum áhrifum þessa ákvæðis á samkeppni á markaði með mjólkurvörur. Er slíkt inngríp löggjafans um leið með öllu óskiljanlegt, þ.e. að firra með jafn viðtækum hætti afurðarstöðvar ábyrgð vegna brota á samkeppnislögum. Þá vekur slíkt inngríp einnig furðu í ljósi þeirrar fákeppni sem er á umræddum markaði. Í þessu samhengi benda SVÞ á að Mjólkursamsalan, sem titlar sig sjálf rekstrarfélag mjólkuriðnaðarins á Íslandi, hefur yfirburðar stöðu á markaði en þar á eftir fylgir svo KS. Eftir að Mjólk ehf., sem var í raun eini samkeppnisaðili þessara fyrirtækja, rann inn í KS þá standa þessi tvö fyrirtæki eftir sem ráðandi aðilar á umræddum markaði. Um stöðu þessara fyrirtækja á umræddum markaði vísast m.a. til áður nefnds álits Samkeppniseftirlitsins nr. 1/2009.

Að mati SVÞ er mikilvægt að virkri samkeppni verði komið á varðandi markað með mjólkurvörum og að starfsemi afurðarstöðva á þessu sviði verði, líkt og önnur starfsemi hér á landi, veitt samkeppnislegt aðhald með því að vera undirorpin ákvæðum samkeppnislaga. SVÞ telja það afar óheppilegt að löggjafinn undanþiggi einn hagsmunahóp ákvæðum samkeppnislaga á meðan önnur starfsemi hér á landi þrífst undir ströngu eftirliti samkeppnisyfirvalda. Að mati SVÞ er hér um að ræða sérhagsmunagæslu stjórnvalda gagnvart hinu innlenda landbúnaðarkerfi sem eingöngu þjónar takmörkuðum hópi afurðarstöðva á kostnað heildarhagsmuna neytenda og gengur um leið gegn markmiði samkeppnislaga.

Með vísan til framanritaðs taka SVP heilshugar undir þær breytingar sem lagðar eru til í fyrirbyggjandi frumvarpi og ítreka samtökin mikilvægi þess að samkeppnislögin gildi um mjólkurframleiðslu líkt og aðrar greinar atvinnulífsins.

Er framangreindum athugasemdum SVP hér með komið á framfæri við atvinnuveganefnd Alþingis og gera samtökin að öðru leyti ekki frekari athugasemdir við fyrirbyggjandi frumvarp. SVP áskilja sér þó rétt til að koma frekari athugasemdum á framfæri á síðari stigum og lýsa sig um leið reiðubúin til að funda um efnið sé þess óskað af hálfu nefndarinnar.

Virðingarfyllst,
f.h. SVP

Lárus M. K. Ólafsson, hdl.